సంకల్ప వికల్పాలు

"నాకిలా చేయాలని 'సంకల్పం' కలిగింది" అంటూ మాట్లాడుతూ వుంటారు కొందరు. నాకు నవ్వు వస్తుంది.

"ఎందుకండి నవ్వుతారూ.....?" అంటుంది రాధ.

"ఈ మానవ సంకల్పాలకు" అంటాను. రాధ అదోలా చూస్తుంది.

★ ★ ★

కాలేజీలో బి.ఏ. చదివే రోజులు. అభ్యుదయం, విశాల భావాలు, సహృదయత - ఇలాంటి పదాలకూ, నినాదాలకూ తాజ్ మహల్, ఎల్లోరాల కున్నంత విలువ నిచ్చేకాలం - అది.

"జీవించటం ఏ గొందిలోనో, సందులోనో జీవించటానికి కాదు, జీవితపు విలువలను చాటటానికి -" అన్నే రోజులవి.

కళాశాల సాంస్కృతిక కార్యకలాపాలలో తిరిగేవాణ్ణి.... చేయూతగా చిరునవ్వుతో 'సుజాత' ఎదురయి నిలచింది. ఆ చిరునవ్వులో వేయి మణి దీపాలను వెలిగించి అర్పించింది. ఆ ప్రాత: ఉషస్సులో వికసించిన ఆ పుష్పాన్ని స్వీకరించటానికి చేయి చాచాను. తోటి విద్యార్థులు గుస గుస లాడారు. ఈర్ష్యను ప్రకటించారు. గోడలకెక్కించారు.

సూజాత మరికొంచం దగ్గరయింది. లెక్చెరర్సు అంతా పరోక్ష పద్ధతిన నీకిది కూడదని హెచ్చరించారు. ప్రిన్సిపాల్ 'నీకన్నా నీ భవిష్యత్తు కన్నా కళాశాల ప్రతిష్ఠ ముఖ్యం' అని ప్రత్యక్షంగానే హెచ్చరించారు.

"నా వ్యక్తిగత సమస్యను పరిష్కరించుకొనవలసిన వాడను నేను. నా బ్రతుకు బాటను ఏర్పరచుకొనవలసిన బాధ్యత నాది. దీనిలో మరొకరి ప్రమేయం అనవసరం.... ఎవరి ప్రతిష్ఠో కూలిపోతుందనటం శోచనీయం - సుజాత కోసం వీటిని త్రోసి రాజంటాను - అని నిష్కర్షగా చెప్పాను.

నా నిర్ణయాన్ని పరులెవ్వరూ హర్షించలేక పోయారు. అందుకు విచారించగల శక్తి నాకు లేకపోయింది. నా సంకల్పం నెరవేరాలనుకొన్నాను. సుజాత నా భాగస్వామిని కావాలనుకొన్నాను.

నా భవిష్యత్తు అనే, సుదూరంలో వున్న వెలుగు కిరణాలకేసి అహోరాత్రాలు తేరిపార చూస్తున్న "అమ్మ"కు నివేదించాను నా సంకల్పాన్ని,

త్రుళ్ళిపడింది అమ్మ - "నాయనా! నీ అభ్యుదయం కోసం నే చేసిన పూజా, నా సంతత నిరీక్షణా సమాధి భగ్నం కావలసినదేనా?" అని ప్రశ్నించింది.

ఆ మాతృమూర్తి కన్నీటి కణాలలో ప్రతిబింబించిన నిరాశా, నిస్పృహా, ఆవేదన నన్ను కలవర పెట్టాయి.

"తప్పు ఏముందమ్మా?" అని అడిగాను.

నాపై ఉవ్వెత్తుగా విరుచుకొని పడుతున్న లోకం కేసి వ్రేలెట్టి చూపింది. సుజాతను సుజాత కాదు, కుజాత.... హీనజాత అంటుంది ఆ లోకం.

"లోకం గర్హించేదాన్ని "తప్పు" అంటారు. హర్షించేదాన్ని "ఒప్పు" అంటారు నాయినా! తప్పును త్యజించి "ఒప్పు"ను స్వీకరించాలి మనం" అంది అమ్మ.

"అంతేనా అమ్మా!" అన్నాను.

"అంతే నాయినా! అలాగే మీ తాతముత్తవలు బ్రతికారు. ఆ నియమాలతోనే మీ వంశమల్లా సాగి నీ వరకు వచ్చింది - మురారీ! నీవు పసికందువు - మీ నాన్న గతించారు. నేను ఏకాకిని.... ఈ జీవితం ఎవరి కోసం అనిపించింది. నీవు - అనే బాంధవ్యం మిగిలి కన్పించింది. ఆ నాటి నుండి నిన్ను మీ వంశానికి వప్పగించి పోవాలని జీవించాను. ఏ కులాచార సంప్రదాయాలను నీవు కాదంటున్నావో వాటిలోనే నిన్ను పెంచాను -" అమ్మ చెప్పుకపోతోంది.

"మీరు నాకు పెన్నిధి. నా సర్వస్వాన్ని మీకు అర్పిస్తూ, మీకు అంకితమవుతున్నాను. స్వీకరించండి" అంటూ తన ఆశలనన్నింటిని నాపై కేంద్రీకృతం చేసి తదేక దీక్షతో, నిష్కల్మష సమాధితో వున్న సుజాత కనుల ముందు కన్పించింది.

నాన్న గతించిన నాటనుండి 15 నిండు సంవత్సరాలుగా నా భవిష్యత్తు కేసి నిరీక్షించి, ఆ భవిష్యత్తు అందనున్న వేళ అమ్మను ఆవేదన పాలు చేయడం.... క్రూర మనిపించింది.

నా ముందు తుల నిలచింది.

ఆ తుల ముందు నిలబడ్డాను.

తుల మొగ్గింది అమ్మ వైపునకు.

"మురారీ.... ఈ బ్రతుకు నీ ఆధీనం" అంటూ హృదయం కరగి ద్రవించేలా దీనంగా చూచింది సుజాత ఆనాటి సాయంత్రం. "నీవు "సుజాత" వే! - నా అంతరాత్మకు తెలుసు" అనే మాటను కూడా అనలేక తలవంచుకొని ఇసుక తిన్నెల మీదుగా త్వర త్వరగా నడచిపోయాను.

ఆ అనాఘ్రాత కుసుమం నాటి సాయం సంధ్యలో రాలి ధూళిలో కలగి, దుమారంలో కలసి, ఎటు కొట్టుకొనిపోయిందో తిరిగి చూచి సానుభూతి ప్రకటించే దాక్షిణ్యానికి కూడ నోచుకోలేకపోయాను.

సుజాతకు సంబంధించినంతవరకు జీవితాన్ని చీకటిమయం చేసికొన్నాను. తెలిసి తెలిసి సుజాత నిండు జీవితాన్ని బుగ్గిపాలు చేసాను.

నా పాపం నన్ను వెంటాడింది.

ఏ భవిష్యత్తు కోసం తానిన్నాళ్లూ కలలు కన్నదో... ఆ భవిష్యత్తును చూడకుండానే 'అమ్మ' కనులు మూసింది. ఏ మహత్తర బాంధవ్యం కోసం ఒక జీవితాన్ని వెలబెట్టి, నా త్యాగాన్ని చాటుకొన్నానో ఆ బాంధవ్యం ముగిసిపోయింది.

"నాయినా, మురారీ! జీవితం అంటే ఒడిదుడుకుల ప్రోగు - సుఖ దుఃఖాల సంఘర్షణ. పండిన ఆకుల్లా ఒకరి తరువాత ఒకరు అలా రాలిపోవాల్సిందే. విచారించి మనం సాధించగలిగింది శూన్యం!" అంటూ అమ్మ పినతండ్రి కొడుకు - మామయ్య ఫూరడించారు.

అమ్మ కర్మాంతరాలన్నీ మామయ్య అనే వ్యక్తే లేకపోతే నిర్వర్తించ గలిగేవాణ్ణి కాదు. దు:ఖాంధకారంలో మునిగి, కర్తవ్యవిమూఢుణ్ణి అయిన నాకు ప్రతి క్షణానా మామయ్య తట్టి కర్తవ్యాన్ని బోధించేవారు. 13వ రోజున ఎటువారటు వెళ్ళి పోయారు. మామయ్యా బయలుదేరుతూ, "మురారీ! మీ అమ్మ ఆఖరి క్షణాలలో నిన్ను గురించి ఎంతో విచారించింది.... నీకేలోటూ రానివ్వనని మాట ఇచ్చాను... నెత్తిన వేసికొన్న ఈ బాధ్యతలను ఎలా నిర్వర్తిస్తానో...." అన్నారు.

సంవత్సరం తిరిగిపోయింది. సంవత్సరీకాలకు మామయ్య వచ్చారు.

వస్తూనే 'నీ వొక ఇంటివాడివి కావాలి' అన్నారు.

"ఎందుకు మామయ్యా.... అలాంటి ప్రయత్నం వద్దు..... నన్ను ఒంటరిగా వుండ నీయండి" అన్నాను.

"ఛ! అలా అనరాదు నాయినా! ఇది మీ అమ్మ సంకల్పం. నెరవేర్చవలసిన బాధ్యత నాపై పడింది. కాదనకు" అన్నారు మామయ్య.

'అమ్మ సంకల్పం!' కాదనలేకపోయాను.

మామయ్య కన్యాన్వేషణకు బయలుదేరారు. ప్రతిచోటా 'ఆ సుజాత ఏమైంది?' అని ప్రశ్నించారట. చినిగిన చెప్పులను చేతపట్టుకొని తిరిగి వచ్చారు మామయ్య.

"మురారీ! జీవితంలో ఒకప్పుడు అనాలోచితంగా చేసే పనులకు ఫలితాలెంత తీవ్రంగా వుంటాయో చూడు! ఇక నీకు పెళ్ళి కాదు -" అని చెప్పి బాధపడి పోయారాయన.

నాకు పెళ్ళి కాదు అనే ఈ వార్తకు 'అమ్మ' ఉంటే విచారించేది. అమ్మలాంటి అమృతమూర్తి, సుజాతలాంటి అమృతభాండం నాకు దక్కలేదు - నాకు పెళ్ళి కాకుంటే నేనెందుకు బాధపడాలి?

నా అదృష్టానికి సంతోషించేవారు, దురదృష్టానికి చింతిల్లేవారు అమ్మతోనే పోయారను కొన్నాను - కాని అమ్మ మామయ్యను మిగిల్చి పోయింది.

★ ★ ★

'అమ్మ' ఇంకా రెండు సంవత్సరాలు బ్రతికి వుంటే బాగుండేది.... అనే

సంఘటన- నాకు ఉద్యోగం దొరికింది. కారు, బంట్రోతులు..... కనుసన్నలలో మెలిగే క్రింది ఉద్యోగులు....'' సంఘంలో అంతస్తు.... గౌరవం.

అకస్మాత్తుగా మామయ్య వచ్చారు. ఉద్యోగం వచ్చినందుకు సంతోషించారు. "మంచి రోజులు వచ్చాయి నీకు మురారీ...... సాంప్రదాయకమైన సంబంధం ఒకటి కుదిరింది కూడా.... ముహూర్తాలు నిర్ణయించటమే ఆలస్యం" అన్నారు.

"వద్దు మామయ్యా!" అన్నాను.

"కాదు నాయినా! ఏనాటి జీవితం ఆనాటిదే. ఈ జీవితాలు పోయేప్పొద్దులే కాని వచ్చేవి కావు. నా మాట విను 'మీ అమ్మ' ఆత్మ సంతృప్తి పడుతుంది."

పెళ్ళికూతురుని చూడవలసిన అవసరం లేదన్నాను..... వివాహం నిశ్చయమయింది.

వివాహం నాటి అర్ధరాత్రి పెళ్ళి పీటల మీదకు వస్తూ ఉండగా, కల్యాణ మంటపానికి కట్టిన ఎలక్ట్రిక్ తీగ తెగి, మీద పడటంతో 'వరలక్ష్మి' నిమిషాల మీద మెలికలు తిరిగి మృత్యుగర్భంలో అడుగు పెట్టింది.

"వర జాతకమలాంటిది" అన్నాయి అనేక కంఠాలు. రివ్వున విసిరింది గాలి దుమారం. కళ్యాణ మంటపం విరిగి తునాతునకలై మాసిపోయింది, మళ్ళీ నా జీవితంలో తొంగి చూడనన్నట్లు; 'వివాహం' భయంకర స్వప్నమయింది.

జీవితం బండి చక్రంలా చిన్నగా చుట్టిన చుట్టునే చుట్టుతూ సాగిపోవటం ఆరంభమయింది. నిద్ర, భోజనం.... ఆఫీసు, ఫైళ్ళు, కాగితాలు - ఇవే నిత్యం నన్ను చూచి చిన్నగా నవ్వుకొని తమ సహచర్యాన్ని అందించేవి. వాటిలో ఎన్నాళ్ళో నూతనత్వం అన్వేషించటానికి విఫల ప్రయత్నం చేసాను.

ఆఫీసులో 30 నిండు సంవత్సరాలుగా జోగుతూ పంకా లాగుతున్న 'చౌడప్ప' గొర్రెలోక జీవితానికి, నేనుంటున్న బంగళా ముందు నిలబడి చూస్తే కనిపించే ప్రక్కింటి రావు బహదూరుగారి చక్రాలు లేని ఆ డొక్కు కారుకు, జీవితంలో ఏం నూతనత్వం ఉంది? నా జీవితంలోను నూతనత్వం అంతగానే గోచరించే సూచనలే కన్పించాయి.

ఆశను పెనవేసికొని జీవించినంతకాలం నిరాశా, నిట్టూర్పులూ తప్పవు. జీవితంలో కోరికల మందమెంతో..... ఎదురయ్యే అసంతృప్తి లోతూ అంతే! ఆ రెండు ద్వంద్వాలు. ఒకటి నంటి ఒకటి చీకటి వెలుగుల్లా వుంటూనే వుంటాయి.

★ ★ ★

ప్లానింగ్ మీటింగుకు హాజరయి ఆ సాయంత్రము జీప్‌లో వెనక్కు బయలుదేరాను. మేఘాలు ఫెళ ఫెళ మంటూ విజృంభించి కుండపోత పోసాయి. చూస్తూ వుండగానే కారు పరుగెత్తే రోడ్డు మీద నీరు పరుగెత్తింది. 'మన బ్రతుకు బాటలూ ఇంతే; క్షణ కాలంలో తమ నామరూపాలను మార్చుకొంటాయి' అనిపించింది.

పల్లపాడు చేరేపాటికి నురుగులు కక్కుతూ నాగులేటి పాయ అడ్డు వచ్చింది.

"సార్! ఈ రాత్రి చప్టా మీద కారు పోవటం మంచిది కాదు," అన్నాడు డ్రైవరు.

ఎలాగైనా ఇంటికి చేరాలనిపించింది - "ఆగటానికి వీలులేదు. కారు నడుపు" అన్నాను. ఒడ్లు రాసుకొని ప్రవహిస్తున్న ప్రవాహాన్ని చూస్తూ - "చాలా ప్రమాదం!" గొణిగాడు డ్రైవరు.

నేను అధికారిని. నా అధికారాన్నుపయోగించి నీటి మీదుగా జీపును తోలమని ఆజ్ఞాపించగలను. కాని, ఆ నీటి ప్రవాహంతో పాటు జీపు ఏటిలో కలిసిపోతే.....?

మేము ఏమో అయిపోతాము.

నేను ఏమయిపోతేనేం? కానీ డ్రైవరు......? నాలాంటి నిస్సార జీవితం కాదు అతనిది. భార్యా బిడ్డలతో కళ కళ లాడుతున్న నిండు 'వసంతం'.

"మురారీ!"

మవునంగా వున్న నాకు 'పిలుపు' వినబడి తిరిగి చూచాను. ప్లానింగు మీటింగులో పరిచయమైన 'విశాల'. విశాల స్త్రీ జనాభ్యుదయ శాఖలో పని చేస్తోంది.

"మూర్ఖం చేయకండి! దగ్గరలో ఫారెస్ట్ బంగళా వుంది. ఈ రాత్రికి అక్కడ గడిపితే పోతుంది. తెల్లవారాక వెళ్ళవచ్చు" అంది. తాను బస్సులో వచ్చిందట. బస్సు నీటి ప్రవాహాన్ని చూసి వెనక్కు వెళ్ళగా, తాను బంగళాలో వుండిపోవటానికి ఆగి పోయిందట.

ఒడ్డునే వున్న పది నిలువుల తుమ్మచెట్టు ఫెళ ఫెళమంటూ నీటి ప్రవాహంలోకి కూలిపోయింది. ఆ రాత్రికి బంగళాలోనే వుండి పోవటానికి వెనుతిరిగాము - నేను, విశాల, డ్రైవరు గురవయ్య.

"జీవితాన్ని స్వర్గమయం చేసికోవటం మన చేతులలోనే వుంది. దానిని నరకంగా చేసికోవటమూ మనలోనే వుంది. ఎన్నాళ్ళని ఈ మోడువారిన వృక్షాలను, గాలికి ఇంకిపోయిన కొలనులను చూస్తూ నిట్టూర్చగలం...." తన జీవితాన్ని నా జీవితాన్ని సమన్వయపరచి, సంక్షిప్తంగా మా బ్రతుకులో లోపించిన దానిని వ్రేలెత్తి చూపింది విశాల.

అప్పటికే నా జీవితంలో కావలసిన అనుభవాలను జీర్ణించుకొన్నాను. అమ్మకోసం 'సుజాత'ను జారవిడుచుకొన్నాను. నా నిర్ణయాలను 'అమ్మ' కోసం త్యాగం చేశాను. ఆ తరువాత నిర్ణయించటానికి 'అమ్మ' కరువైంది. మరోసారి నా నిర్ణయాలతో నిమిత్తం లేకుండా మామయ్య నిర్ణయానికి తల ఒగ్గాను. అదీ విఫలమయింది. నాకు ఆ అనుభవాలే చాలు.

కాని నిర్లిప్తమైన నా బ్రతుకు బాటలోకి తానొక వ్యక్తిగా ప్రవేశించి నన్ను సంస్కరిస్తాననంటుంది - విశాల. ఆ రాత్రి బంగళాలో ఎన్నో క్షణాలను ఆలోచనలతో పెనవేసి ఖర్చు చేశాను.

"మురారీ! మీ ప్రయత్నాలలో ఓడిపోయామంటున్నారు. ఈసారి నన్ను ప్రయత్నించి చూడనివ్వండి-" అంది విశాల.

ఒక నిర్ణయానికి వచ్చి, 'నా అభ్యంతరం లేద'ని చెప్పాను. తెల్లవారింది. నాగులేటి ఉధృతం పూర్తిగా తగ్గింది. చప్టా మీదుగా మా జీపు మరో వ్యక్తిని ఎక్కువగా మోసికొంటూ చర్రున సాగిపోయింది అవతల గట్టుకు.

"విశాల " - "మురారి"

అంటూ తెల్లవారే పాటికి నలుగురు నాకు పరోక్షం కాని పద్ధతిలో చెవులు కొరుక్కోవటం ప్రారంభించారు. గెజెటెడ్ ఆఫీసరు వీనికిదేం అన్నట్లు కొందరు వారి హావ భావాలలో ప్రదర్శించి తృప్తి పడ్డారు. నలుగురూ ఇలాదాడి ప్రారంభించే పాటికి రిజిష్టర్ పెళ్ళి మాత్రం ఎందుకు, ఏదో మంచి రోజు చూచి, విశాల నా బంగళాలోకి వచ్చివేస్తే సరి అని నిర్ణయించాను.

గాలి దుమారంలా మామయ్య వచ్చారు.

"నాయినా! నీకు మంచి సంబంధాలు చూస్తున్నాను. ఒకరిద్దరు రేపో మాపో మొగ్గేలాగున్నారు. ఇలాంటి సమయంలో లేనిపోని అప్రతిష్ఠ. నామాట విను. ముక్కు....మొఖం....కులం....మతం తెలియని వారితో మనకేం పొత్తు....?" అంటూ నోరూ నెత్తి కొట్టుకొని పోరాడారు, నా వివాహమనే బృహత్తర కార్యక్రమంలో అహోరాత్రాలూ శ్రమిస్తున్న మామయ్య.

నా సమాధానం చెప్పాను. నా బంగళాలో మంచి నీళ్ళయినా ముట్టకుండా వెళ్ళారు మామయ్య.

చరిత్రలో ఏనాడు జన్మించాడో ఆకాశ రామన్న. వాడి సంతతి సజీవంగా ప్రపంచం నలుమూలలా విజయ యాత్ర చేస్తూనే వుంది. విశాలను గురించి వాడెవడో వ్రాసిన జాబు చూచుకొని నవ్వుకొన్నాను. విశాలకూ చూపించాను. విశాలకు ఆ అజ్ఞాత వ్యక్తి మీద అంత కోపం వస్తుందని తెలిస్తే అంత పని చేసేవాణ్ణి కాను.

"బ్రూట్స్, చూడు మురారి" అంటూ కన్నీరు పెట్టింది విశాల. ఆ కన్నీరు చూచి మళ్ళీ నవ్వుకొన్నాను. నేను నవ్వుకొన్నది విశాల అమాయకతకు అనుకొన్నాను కాని - విశాల నీలినీడలను వెంటాడుతోందని నాకేం తెలుసు-.....?

ఏ మంచి రోజున విశాల నా బంగాళకు వేంచేసి నాకు శాంతిని, వెలుగును, స్వర్గాన్ని ప్రసాదిస్తుందనుకొన్నానో, ఆ శుభ దినాన్ని పురస్కరించుకొనే విశాల విశాల ప్రపంచంలోనికి తొలగిపోయింది, నాతో మాట మాత్రం అయినా అనకుండా!

ఎందుకో......?

మా డ్రైవరు గురవయ్య దగ్గర నుండి ఊరిలోని అబాల గోపాలం, తలా ఓ కారణాన్ని వూహించి 'ఇందుకు' అని తృప్తి పడ్డారు. ఎక్కువ మంది అభిప్రాయం మురారి జీతం, ఆస్థి, హోదా కన్నా, బదిలీ అయిపోయిన ఇంజనీరుగారి ఆస్థి, హోదా ఎక్కువని.

నేనేమీ ఆలోచించలేదు. అలసిపోయాను. లీలామాత్రంగానైనా లేకుండా మరోసారి కూలిపోయిన నా గాలిమేడను నిర్లిప్తంగా చూస్తూ వుండిపోయాను.

"ఈ నీ దుశ్చర్యవలన మొగ్గిన సంబంధాలు తిరిగిపోయాయి. ఏం.... లాభం? చదువు.... ఉద్యోగం, ఆస్తీ అన్నీ వున్నాయి. నీలో లేనిది సంఘం అంటే 'లక్ష్యం'- అంటూ మామయ్య జాబు వ్రాసారు. మామయ్య వ్రాసిన జాబులోని ప్రతి అక్షరం వెనుక మామయ్య బాధ....... వ్యధ కనిపించాయి. మామయ్యది బంధుప్రీతి. వెలకట్ట లేని బంధుప్రీతి. లేకుంటే కలసిరాని నాతో ఆయనకెందుకీ అహోరాత్ర యాతన. ఈ వినాయకునకు వివాహం చేయాలని ఎందుకు ఆయన అంత తాపత్రయ పడతారు? ఇక ఆయన నా మొహం చూడరు.

నా శక్తి కొలది సత్కార్యాలు చేస్తూ జీవితాన్ని గడపాలని నిశ్చయించు కొన్నాను. ఈ ఆదర్శ జీవితంలో పరమార్ధాలివి. సత్కార్య నిర్వహణలో స్వార్థం లేదు. స్వార్థం లేదు అంటే అధికార వ్యామోహానికి, ధనాపేక్షకు ముఖ్యంగా, "స్త్రీ" ఆకర్షణకు దూరంగా మసలటమే!

దిక్కు, దివాసి లేని అనాధ బాలబాలికలకు ఆశ్రయం కల్పించాలంటూ వచ్చిన 'పార్దసారధి' గారికి నా సర్వ సహాయ సంపత్తిని ఇచ్చాను. బీద విద్యార్థులకు జీతాలకూ, పుస్తకాలకూ నా శక్తి కొలది సాయపడ్డాను. ఉత్తమ విద్యార్థులకు అమ్మ పేర ఒక "స్కాలర్‌షిప్" ఏర్పరచాను.

గతాన్నంతా ఒక కలగా భావించి, త్రుంచి వేసి నిర్లిప్తంగా, కాలాన్ని గడపటంలో నిమగ్నమయ్యాను.

★ ★ ★

చీకటి తెరలలోకి జారిపోయిన నా గత జీవితాన్ని మరల బయటకు లాగి,

దైవోపహతుడనయిన నన్ను విధి ఇంకా లేనిపోని ఆశలతో తన విష బాహిరాలలోకి లాక్కొంటుందని నాకేం తెలుసు.....?

ప్రొద్దున్నే కూర్చొని బంగళాలోనే ఏవో ముఖ్యమైన కాగితాలు చూచు కొంటున్నాను.

"నమస్కారమండి"

తల ఎత్తాను.

"నా పేరు సుశీల. ఈ సంవత్సరమే కళాశాలలో చేరాను. నాన్న లేరు. తాతగారు వృద్ధులు. పుస్తకాలు, జీతం కట్టుకొనే స్థితి లేదు. మీలాంటి వారు సహాయం చేస్తే......"

జేబులో చేయి పెట్టాను. 50 రూపాయిల కాగితాలు పది వచ్చాయి. ఒకే విద్యార్థినికి ఇంత సాయం చేయటం సబబు కాదేమో అనిపించినా, ఆ అమ్మాయి అదృష్టం అనుకొని - "ఇందా" అని ఇచ్చాను.

"క్షమించండి. నేను ఒకరి సహాయాన్ని వూరికే తీసుకోను. దీనికి ప్రతిఫలంగా రోజూ మీ ఇంటిల్లిపాదికి పనికివచ్చే విస్తళ్ళు కుట్టి యిస్తాను-" అంది.

"ఎందుకూ? అనవసరం" అన్నాను.

"మీరు శ్రీమంతులు. విస్తళ్ళు వాడరు, కాని, దయవుంచి నా శ్రమను అంగీకరించండి.. గృహ పరిశ్రమలాంటి ఈ చిన్న పనులను ప్రోత్సహించండి. నాకు తృప్తి వుంటుంది. నా హైస్కూలు జీవితాన్నంతా ఇలాగే గడిపాను.

ఆశ్చర్యపోయాను. ఆ సుశీల ఉత్సాహాన్ని చంపటానికి ఇష్టం లేక పోయింది. అంగీకారమూ, అనంగీకరామూ కాని మౌనాన్ని తాల్చాను. దాన్ని అంగీకారంగానే భావించి, "మీకెన్ని విస్తళ్ళు కావాలి- రోజూ " అని ప్రశ్నించింది.

నాలోని ఏదో అప్రయత్న శబ్దం ఐదు" అంది.

"అయితే 5×2 = పది" అంటూ నమస్కారం చెప్పి సుశీల వెళ్ళిపోయింది. సుశీల వెళ్ళిపోయాక కొన్ని నిమిషాల తరువాత కాని నాకు తెలిసిందికాదు, అమ్మ, సుజాత, వరలక్ష్మి, విశాలక్ష్మి, వీళ్ళంతా వుంటేకాని అన్ని విస్తళ్ళు అవసరం కావని.

రోజూ ప్రొద్దున్నే 'సుశీల' విస్తళ్ళు పట్టుకొని వచ్చి ఇచ్చి పోయేది. తాను సాయంత్రం స్కూలు నుండి వచ్చాక కొంతసేపు, రాత్రి చదువు అయిపోయాక కొంతసేపు అలా విస్తళ్ళు కుట్టుతుందట. తలిదండ్రులు చిన్ననాటనే గతించారు. తాతగారు వృద్ధులు. సంపాదనకు పనికిరారు. తమ్ముడా చిన్నతనంలోనే కాలు పోగొట్టుకొన్నాడు. ఈ సంసార భారాన్ని కొద్దిపాటి ఇంటి అద్దెతోను..... తన శ్రమతోను మోస్తూ చదువు సాగిస్తోంది.

సుశీల జాలిగాథ వింటే ఎవరి హృదయం ద్రవించిపోదూ! ఏదో లక్ష్యాన్ని పెట్టుకొని ఆ లక్ష్యం వైపు అష్టకష్టాలూ పడుతూ, వయసుకు మించిన భారాన్ని మోస్తూ, కొస మెరుపు ఆశల నాధారం చేసికొని సాగిపోతున్న 'సుశీల'ను చూస్తే ఎవరి నేత్రాలు సజలాలు కావూ.....?

ఒక యంత్రంలా తన కర్తవ్యాన్ని నెరవేర్చుకొంటూ సాగిపోయే సుశీలను ప్రతి ఉషస్సులోనూ చూచేవాడిని, విస్తళ్ళు అందించి వెళ్ళటానికి వస్తూ వుండగా.

"ఏమండీ! మీకు కుటుంబం లేదటగా, మీ రెందుకు విస్తరాకులు తీసికొంటున్నారు?" అంటూ ప్రశ్నించింది ఒకనాడు వట్టి చేతులతో వచ్చిన సుశీల.

నవ్వాను చిన్నగా.

"మీ నుండి సాయం పొంది - తగిన ప్రతిఫలాన్ని ఇచ్చుకోలేక పోతున్నా నన్నమాట -" నొచ్చుకొంది.

"అవును. నాకు కుటుంబం లేదు. నీలాంటి వాళ్లకు సాయంచేసి తరిద్దామనే నా ఆశయం" అన్నాను.

సుశీల అదోలా చూచింది. తొట్రుపడ్డది. తలవంచుకొంది. ఆమె నేత్రాల నుండి కన్నీటి కణాలు జారి క్రింద పడ్డాయి. అక్కడ నుండి వెళ్ళిపోయింది.

మరునాడు 'విస్తరాకుల' వేళకు శివకామయ్యగారు వచ్చారు - సుశీల తాతగారు. వస్తూనే, "బాబూ! పిచ్చిపిల్ల దానికేం తెలుసు.... లక్ష్యాలూ, ఆదర్శాలూ అంటుంది. నన్ను సాకి, ఆ పసివాణ్ణి ఉద్ధరిస్తానంటుంది. అవన్నీ ఎందుకు? ఆచారాలకూ, సంఘానికీ, కట్టుబాట్లకూ, ఎదురీది అలసి పోవటం, పరుగెత్తి

ఎదురు దెబ్బతినటం. ఏదో నా బొందిలో ఈ ప్రాణం కాస్తా హరి అనేలోగా దానికి ఆ మూడు ముళ్ళూ పడితే నేను కొండెక్కినంత -" అంటూ ప్రారంభించాడు.

"ఇంతకూ ఏమంటారు -?"

"మరేంలేదు బాబూ! దానికి ఆ మూడు ముళ్ళూ వేయించగల వారు మీరు. మీరుగా పూనుకొంటే........"

సుశీల పెళ్ళికి నేను పూనుకోవటమా.....? మరుగున పడిన అగాధ గాథలు కనులముందు సుడులు తిరిగాయి. నాలోని అంతర శక్తులు ఘర్షణ పడ్డాయి. నాకు తెలియకుండా, సుశీల చుట్టూ భ్రమిస్తున్న నా ఆశారేఖ తళుక్కుమని బయటపడి పోయింది.

సుశీలను నేనే చేరదీసి ఆదరిస్తే.... అర్ధాంగిగా సుశీల నా జీవితానికి ఓ రూపం ఏర్పరుస్తుంది. ఆమె సమస్యలూ పరిష్కారమవుతాయి. శివకామయ్య్యగారు మాతోనే వుంటారు. సుశీల తమ్ముడు ఏదో విధంగా ప్రయోజకుడు గావచ్చు. ఇది మాత్రం అనాధ జీవితాలను ప్రోచినట్లు ఎందుకు కాదు -? నాలోని సర్వభావాలను కూడగట్టి శివకామయ్యగారి ముందుంచాను.

ఆ ముసలి ప్రాణం ఎగిసి గంతు వేయలేదు. బల్లమీద కూర్చున్నవాడల్లా దిగి నా పాదాల దగ్గరగా కూర్చున్నారు.

"బాబూ! సముద్రం పొంగి వస్తుంటే, ఆ పొంగు నుండి తప్పుకోటానికి సముద్రుని దగ్గరకి వెళ్లేవాడిలా మీ దగ్గర కొచ్చాను. చెప్పానుగా, ఆచారవ్యవహారాలలో పుట్టాను. కట్టుబాట్లతో పెరిగాను. సంఘం చూపిన త్రోవనే నడిచాను. కులం అన్న 'బరి'లోనే 'ఒద్దీ' కూర్చొన్నాను. అలాటి నేను ఈనాడు వాటిని త్రుంచలేను -"

నిశ్చేష్టుణ్ణి అయ్యాను నేను.

"మీరెంతో మంచివారని సుశీల చెపుతుంది. నిన్న మిమ్మల్ని వివాహమాడాలనే తన అభిప్రాయాన్ని చెప్పీ చెప్పనట్లు చెప్పింది. కూలిపోయాను. 80 సంవత్సరాల ఈ నిండు జీవితంలో ఎన్నో దశలను అనుభవించాను. సుఖాలను అనుభవించాను.

కష్టాలను చవిచూచాను. కాని ఏనాడూ సంఘం నిర్ణయించిన "హద్దు"ను దాటి ఎరుగను - చిన్నలో కలవలేని నేను..... పెద్దలో ఎలా కలుస్తాను -? మిమ్మల్నే శరణు అనటానికి వచ్చాను. మీరు చెప్పితే అది మనసు మార్చుకొంటుంది -?" అంటూ కాళ్ళా వ్రేళ్ళా పడిన శివకామయ్యని కాదని ఎలా అనగలను. ఆ పండు జీవితాన్ని సంధ్యలో 'వ్యధ' పాలెలా చేయగలను -? నా సర్వనాడులను కూడకట్టు కొని హృదయాన్ని బ్రద్దలవకుండా పొధివి పట్టుకొని "సరే" అని మాట ఇచ్చాను.

నా మాట సహాయం వలననే, నా ఆఫీసులో పనిచేస్తున్న 'క్లర్కు' మూర్తితో సుశీల వివాహం జరిగిపోయింది. మూరి శివకామయ్యగారి దూరపు బంధువు. సర్వం నా భుజస్కంధాల మీదుగా జరిగిందంటూ పెళ్ళి పందిట్లో నలుగురితోను సంతోషంగా మాట్లాడుతున్న శివకామయ్యగారి మాటలు వినలేక బంగళాకు వచ్చి గదిలో కూర్చొన్నాను తలుపులు మూసికొని.

సరిగ్గా పది రోజులక్రితం - శివకామయ్యగారు నా దగ్గరకు వచ్చిన వెళ్ళిన నాటి సాయంత్రం సుశీల ఈ గదిలోనే కూర్చొని వున్న నా దగ్గరకు వచ్చింది.

తన హృదయాన్ని ముద్దచేసి నా ముందు దీనంగా చూచింది.

లేని నవ్వును తెచ్చికొని పొడిగా నవ్వి "లేమ్మా... నీ మీద నాకెప్పుడూ సోదరి' 'ప్రేమ!' అన్నాను.

ఆ అమాయక హృదయం స్థంభించి పోయిందేమో - ఆ సుశీల కళ్ళలోని అమాయక మైన కాంతి రాలి చితికి పోయిదేమో.....? ఈ పాషాణ హృదయానికేం తెలుసు-?

"తాతయ్యగారి అభీష్టాని కెదురాడకు - వెళ్ళు" అన్నాను.

సుశీల రెండు అశ్రుకణాలనక్కడ రాల్చి వెళ్ళి పోయింది.

"తమరు ఏం బోధ చేసారో మా తల్లి మారుమాటాడింది కాదు-" అన్నారు శివకామయ్యగారు తరువాత.

నా జీవితాన్ని ఆ చీకటి గదిలోనే కూర్చొని సమీక్షించుకొన్నాను. సుజాత ముందు అప్రయోజకుణ్ణి అయ్యాను. వరలక్ష్మి నన్ను దురదృష్టవంతుడివి అని

చూపింది. విశాల నీవు వంచన చేయబడగలవని నిరూపించింది. సుశీల దగ్గర నేను వంచకుడనే అయ్యాను.

తలుపులను నెట్టుకొని గొడుగు, బెడ్డింగుతో మామయ్య వచ్చారు, "ఏమిట్రా చీకటిలో కూర్చొన్నావు" అంటూ. మామయ్య వెనుకనే ఎవరో ముసుగుతో కన్పించి ప్రక్క గదిలోకి తప్పుకొన్నారు.

"ఎవరది మామయ్యా?" అన్నాను.

"రాధ రా! నా గుండెల్లో చిచ్చు - దురదృష్ట వంతురాలంటూ దాని మొహం ఎవరూ చూడరు నాయినా! క్షమించు. నీ అనుమతి లేకుండా నీ యింటికి తీసికొని వచ్చాను. భర్త పోయేనాటికి 15 సంవత్సరాలన్నా లేవు. వెంట్రుకలు తీసాము కాదు. అందుకు ఈనాడు అంతా నన్ను ఆక్షేపించేవారే!..... ఏం చేస్తాం చెప్పు? ప్రాయశ్చిత్త కర్మ చేయించటానికి ముంగండ తీసికొని పోతూ వచ్చాను" అన్నారు మామయ్య.

రాధ బాలవితంతువు. మామయ్య ఏకైక సంతానం. ఆ నిర్భాగ్యురాలి రాతకు ఆ పితృ హృదయమెంత వ్యధల పాలయిందో! రాధను తలచుకొని 'అమ్మ' ముందు ఆయన ఎన్నిసారులు కన్నీరు కార్చారో....

బంట్రోతు శివకామయ్యగారు పంపారంటూ పండ్లు, కొబ్బరి చెక్కలు, ఆకువక్కలు తెచ్చాడు. వాటితో పాటు పసుపు, కుంకుమ పొట్లాలు కూడ వచ్చాయి.

"విన్నానురా మురారీ! పాపం ఆ శివకామయ్యగారి అమ్మాయికి వివాహం చేయించావట. నలుగురూ చెప్పుకొంటున్నారు. సంతోషం నాయనా!" తృప్తిని వెలిపుచ్చారు మామయ్య.

నా ఆలోచనలు రాధ నిర్భాగ్య జీవితం వైపు మరలాయి. దైవం శిక్షించాడు. అమానుషంగా సంఘం హింసిస్తోంది. ఇంతకూ ఆమె చేసిన నేరమేమిటి.....?

ఆలోచనలను ఆపివేశారు మామయ్య -" మురారీ! ఎన్నాళ్ళని ఈ జీవితం.... మంచి సంబంధం తెచ్చాను. గౌరవ కుటుంబీకులు... మనలో ఇట్టే కలిసిపోయే

రకం. మరేమో....''' అంటూ మామయ్య చెప్పుకొని పోతున్నారు.

ఈ దౌర్భాగ్యుణ్ణి ఒక ఇంటివాణ్ణి చేయాలని ఎందుకాయనకీ నిస్వార్థ శ్రమ. తన బరువులు తనవి కాక, ఈ బంధుప్రీతి అనే బరువును మోస్తానంటా రాయన ఎందుకు?

జల ప్రవాహంలా ఆ 'మనుము' విషయాన్ని గూర్చి చెప్పుకొనిపోతున్న ఆ ఉజ్వలమూర్తిని ఒక్కసారి రెండు చేతులతోను పట్టుకొని ఆపాను.

"మామయ్యా! నా జీవితంలో ఈ ఒక్కసారే ఈ భవబంధాలలో బంధించు కోవటానికి ప్రయత్నిస్తాను. అదీ మీరు చెప్పే అమ్మాయి కాదు..... వితంతు రాధతో. దీనికి రాధ అయిష్టత, మీ అభ్యంతరం అనే అడ్డంకులతో ఓడిపోతినా అంతే! నేనీ బంధాలకు అతీతంగా దూరంగా తొలగిపోతాను.''

మామయ్య తెల్లపోయారు. మాట్లాడలేకపోయారు. స్తబ్ధంగా అలాగే కుర్చీలో అతుక్కు పోయారు.

నాలాంటి ధనికుడూ.... పెద్ద ఉద్యోగి, వితంతు వివాహంతో అప్రతిష్ఠ పాలుకావటం ఆ బంధు సముద్రునికి ఇష్టం వుండదు కాని.... నేనుగా ఆశించి నా అంతిమ నిర్ణయాన్ని చెప్పాను.

అగ్ని పర్వతాలు హృదయంలో చెలరేగుతున్నాయి. ఆ వ్యధను, బాధను బయటకు నెట్టి వేయలేక, అలా కుర్చీలో కూర్చొని నిర్వికారంగా దేనిలోకో నిశ్చలంగా చూస్తున్న మామయ్యను చూచాను. ఆ క్రీనీడలో కూడ మామయ్య నేత్రాల నుండి జారుతున్న కన్నీటి కణాలు చూచాను.

"మురారీ... మీ అమ్మ సంకల్పం నెరవేర్చాలని ఎన్నోసార్లు ప్రయత్నించాను. నీవు కలసి వచ్చినపుడు అవి, అవి కలసివచ్చినపుడు నీవు కలిసి రాలేదు. నన్ను కాదనని నీ సంకల్పాలన్నీ విఘ్నమయ్యాయి. మరల ఈనాడు నిన్ను 'ఒక మరో' ఇంటికి బంధువును చేదామని వచ్చాను. ఈ పరిణామమిలా వుంది. ఈ సంకల్ప వికల్పాలు భగవదధీనాలు నాయినా! ఆ భగవంతుడెలా నడిపిస్తాడో అలా నడచి పోవలసిన వారమే - మరి వస్తాను. ఇంటి దగ్గర మీ అత్తయ్యకు ఈ విషయా....''

పూర్తి చేయకుండానే తానేదో అదృష్టాన్ని, పెన్నిధిని రాధకు మోసికొని పోతున్నట్లు వెళ్ళి పోయారు మామయ్య తెల్లవారకముందే.

శివకామయ్యగారు పంపిన కుంకుమ పొట్లం చేతికి తీసికొని రాధ ఉన్న గదిలోకి నడిచాను.

జీవితంలో మొదటిసారి కామాలు ఆనంద బాష్పాలను తుడుచుకొంటూ దేవుని పటం ముందు మోకరిల్లి కన్పించింది రాధ, "ఈ సంకల్పం మీది స్వామీ -" అంటూ.

★ (ఆంధ్రప్రభ సచిత్ర వారపత్రిక, 21-12-1960) ★